

„AKÁRMI LETT ÉS ÚGY AHOGY”

„Én nem eleve elhatározott szándékkal lettem »kísérletező költő«. Hanem... Így történik velem. Valószínűleg nem gazdagságból, inkább szegénységből fakad ez a kényszer.” Somlyó Györgytől valók a fenti mondatok: részletek egy 1980-ban készült interjúból, melynek rövid töredéke az új kötet (*Abol van*) fülszövegében olvasható. Szerény szavak ezek, „szegénységről” és „gazdagságról” – a költőre jellemző szerénység.

Öt év terméséből lett összeválogatva ez a remekműveket is bőséggel tartalmazó kötet. Itt emelném ki rögvest a szerkesztő (Leiszter Attila) felelősségét: ha valakié, akkor az ő munkája hagy némi kivetni valót maga után eme könyv kapcsán. Gondolok pedig arra, hogy – az esetleges lehetőségekhez képest – túl sok „gyengébb” darab csúszott át a rostán (a „gyengébb” szó szándékosan idézőjelben), amit ilyen tág időtartamot felölelő válogatás esetében, röviden szólva, felelőtleneknek tartok.

Mindent összevetve, persze, Somlyó György a tőle megszokott magas színvonalon, kápráztató (és helyenként félelmetes) mélységgel, alázattal ír. A kötet elején kiemelt helyet elfoglaló címadó vers (*Abol van*) képei („a kádból sem akaródzik kiszállnia / hagyja hogy teste körül kihűljön / a víz” egészen megrendítő módon közvetítik az öregség érzését. A magányt. A téma vissza-visszatér a későbbi darabokban is, számtalan nézőpontból, akár a társas élet (divatosabb szóval: párkapcsolat), akár az emlékezés/nosztalgia szemszögéből. Átütő erejűnek gondolom a *Változat az Énekek énekéhez* című verset, idézném szívem szerint a teljes szöveget, ám ehelyt be kell érnem egy kisebb részlet citálásával: „hajlítsd a csípőd köré szavaimat / [...] / szorítsd a lábaid közé / ahogy a combom közébük szorul / ha nem tudlak magammal megajándékozni / fogadd magadba sóvár nemlétemet” . Ilyen versekre nincsenek kritikák, nincs róluk recenzió sem, persze: van, ez itt, csak: értelmetlen. Gyönyörű. Hogy *volt, van – volna, vanni*, ilyen egyszerű; szép dolog.

Sajnos létezik a kötetnek olyan része (ciklusa) is, amellyel kapcsolatban nagyon is van kritika, van recenzió, persze: van, ez itt, értelmetlenül is. A *Tominak – Tomiból* című ciklus, véleményem szerint, ilyen. Ezeket a verseket Somlyó György az unokájának írta, úgymond gyerekversek, és – Somlyó

---

egyéb verseivel ellentétben – meg sem közelítik a nagy elődök, mint például Weöres Sándor (akiről bizonyos források azt állítják, hogy nem is annak szánta a *Rongyszőnyeg* darabjait, nem gyerekverseknek stb.) vagy Szabó Lőrinc (Lóczi-versek) színvonalát, illetve elbűvölő felszabadultságát és természetességét. A Tomi-versek erőltetettnek tűnnek inkább (lásd még egyszer a fentebb már említett szerkesztői felelősséget). Elég, elég. Én, kivételesen, dicsérni jöttem Caesart.

Egyéb kedvenceimről szólok, engedtessek szólnom, például a *Kurtág György ...pas á pas – nulle part... című, Samuel Beckett francia verseire írt kompozíciójának (Op. 36, 1993–1998) szövegei* című több részes „opuszról”. Zene ez, nagy zenére írva. Zene nőkről, éjszakai lámpagyújtásokról, mosolyokról. Magával ragadó.

Említésre méltó – akár irodalomelméleti jelentőséggel is felruházható – a kötet első versciklusának (*Pharmakon*) második darabja, mely *A költészet* címet viseli; a végéről idézek: „Ennek a (valóban?) átmeneti időnek – / csak a költészet a költészet”. Jegyzem: az egész ciklus (nem hosszú, öt vers csupán) az alkotás, a mű (és persze a művész) úgynevezett „műhelytitkaival” foglalkozik. Nem könnyen emészthető és – a szó legjobb értelmében véve (ha lehet „jó értelemről” beszélni ilyen kérdésekkel kapcsolatban) – nem könnyen megírt versek ezek, de még a konzekvens és kíméletlen önirónia mögül is elő-elővillan a szerző költészetbe vetett kikezdhetetlen hite.

Jó alkalmat biztosítanak, egyebek mellett, ezek a versek arra, hogy visszatérjek az írásom elején idézett interjú-részlethez, konkrétan ahhoz a kérdéshez, hogy mitől is „kísérletező” költő Somlyó György. Mi lehet eme kísérlet(ek) lényege? A „körüljárással” kísérletezik Somlyó, és: minden költő a „körüljárással” (is) kísérletezik, ha úgy vesszük. Mégis: a forma, a zene, a szavak egyediek, mint minden nagy költészet esetében. Részemről ennyiben tekinthető „kísérletinek” ez a költészet – s tovább gondolva nem is az. Hiszen mi is bizonyíthatná jobban azt, hogy ez a kísérlet nem pusztán kísérlet maradt, mint az a tény, hogy Somlyó György költészete mára már megkerülhetetlen, állandósított érték. Ennek a gazdag életútnak újabb mérföldkövéről adatott írnom a fentiekben. Elmondhatom: gazdagabb lettem. Lettünk.

„AKÁRHOGY VOLT ÉS LESZ AKÁRMI 6 NEM LEHETETT MEG NEM TALÁLNI 6 AZT AMI MEGTALÁLTATOTT 6 AKÁRMI LETT ÉS ÚGY AHOGY” (*Gnóma*)

(Somlyó György: *Ahol van*, Pécs, 2002., 120 oldal, 1 200 Ft)